

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

ВІСНИК

Науково-дослідної лабораторії інклюзивної педагогіки

Випуск VI

УМАНЬ
2020

УДК 74.03 (063)
В 80

*Рекомендовано до друку вченою радою
Факультету дошкільної та спеціальної освіти
(протокол №10 від 16 квітня 2020 року)*

Головний редактор: Демченко І. І.

Редакційна колегія: Лемещук М. А., Білан В. А., Калиновська І. С.,
Чередник А. А.

Відповідальний за випуск: Чередник А. А.

В 80 **Вісник** Науково-дослідної лабораторії інклюзивної педагогіки за матеріалами VI Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю: «Спеціальна та інклюзивна освіта: теорія, методика, практика» (10-11 квітня 2020 р.) / [гол. ред. Демченко І.І.] – Умань: ВПЦ «Візаві», 2020 р. – Вип. VI. – 223 с.

УДК 74.03 (063)

© Уманський державний педагогічний
Університет імені Павла Тичини, 2019

ЗМІСТ

Розділ I. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СПЕЦІАЛЬНОЇ ТА ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ СУЧАСНОСТІ

1.	<i>Демченко І.І.</i>	Фундаменталізація професійної підготовки майбутнього вчителя початкової школи в умовах освітньої інклюзії	10
2.	<i>Кульбіда С. В.</i>	Про українську жестову мову	14
3.	<i>Супрун Д. М.</i>	Духовна та інклюзивна педагогіка в контексті взаємозбагачення	18
4.	<i>Абдуллаев С. С.</i>	Научный эксперимент как метод выявления мотивации занятия физическим воспитанием студентов в современном этапе развития общества	21
5.	<i>Бегас Л. Д.</i> <i>Бровченко А.</i>	Основи психологічного та сенсорного розвитку дошкільників із мовленнєвими порушеннями	26
6.	<i>Бегас Л. Д.</i> <i>Куликова Л.</i>	Психофізіологічна готовність розумово відсталих школярів до навчання в школі	29
7.	<i>Бистранівська О. С.</i>	Зарубіжний досвід організації логопедичної допомоги	31
8.	<i>Добрянська Я.</i>	Допомога дітям з аутизмом в Україні та зарубіжних країнах	33
9.	<i>Іванова С. Л.</i>	Формування шанобливого ставлення до дорослих у дітей дошкільного віку засобами казкотерапії	35
10.	<i>Калиновська І. С.</i>	Психологічна готовність майбутніх практичних психологів до виконання професійних обов'язків	38
11.	<i>Колісник Л. В.</i> <i>Рибаконь О. А.</i>	Діагностика обдарованості з точки зору інклюзивного підходу	41
12.	<i>Котлова Л. О.</i> <i>Тичина І. М.</i>	Теоретичні основи інклюзивної освіти в сучасних умовах	45
13.	<i>Куцоланська А. М.</i>	Психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивної освіти	46
14.	<i>Литвин Т. Ю.</i> <i>П'ясецька Н. А.</i>	Формування емоційного реагування у дошкільників з порушеннями у розвитку	49
15.	<i>Любченко І. І.</i> <i>Борійчук Я. В.</i>	Актуальні проблеми розвитку інклюзивної освіти в Україні	52
16.	<i>Панчук Є. С.</i>	Особливості прояву та засоби формування моральної самосвідомості розумово відсталих підлітків	54

17.	<i>Підлипняк І. Ю.</i>	Особливості логіко-математичного розвитку дітей з вадами мовлення	56
18.	<i>Русол Н. Ф.</i>	Формування інтелектуальних здібностей молодших школярів невід'ємний процес від творчого розвитку особистості у процесі гри	60
19.	<i>Рябошанка О. В.</i>	Застосування педагогічної спадщини В. Сухомлинського у роботі із дітьми з мовленнєвими порушеннями	62
20.	<i>Троян С. О.</i>	Можливості інформаційно-комунікаційних технологій у підтримці інклюзивного навчання	64
21.	<i>Щур Ю. Б.</i>	Сучасні тенденції та модернізація розвитку інклюзивної освіти в умовах ЗДО та ЗЗСО	68

Розділ II. МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ІНКЛЮЗИВНОЇ ТА КОРЕКЦІЙНОЇ ПЕДАГОГІКИ

1.	<i>Кобильченко В. В.</i> <i>Омельченко І. М.</i>	Теоретико-методологічна криза концептуальної бази спеціальної психології	71
2.	<i>Косович О. В.</i>	Соціально-педагогічні аспекти інклюзивного освітнього процесу	74
3.	<i>Арляпова Н. М.</i>	Дидактичні ігри, як засіб сенсорного виховання розумово-відсталих дошкільників	78
4.	<i>Бабій І. В.</i>	Ізотерапія у роботі гувернера-дефектолога	80
5.	<i>Білан В. А.</i>	Проблеми сімей, що виховують дітей з особливими освітніми потребами	82
6.	<i>Голуб Н. П.</i> <i>Семенчук І. Б.</i>	Використання прийомів мнемотехніки у мовленнєвому розвитку дітей старшого дошкільного віку	84
7.	<i>Гоцар Д. В.</i>	Особливості міжособистісних стосунків у сім'ях дітей з інтелектуальними порушеннями	87
8.	<i>Дука Т. М.</i>	Інклюзивна освіта – крок до забезпечення повної реалізації прав дітей з особливими потребами на якісну освіту	89
9.	<i>Калашник С. В.</i>	Кінезіологічне тейпування для дітей з порушенням опорно-рухового апарату (ОРА)	92

10.	<i>Кирилюк О. Г.</i>	Особливість казкотерапії як засобу корекції у роботі з дітьми з розладами аутистичного спектра (РАС)	94
11.	<i>Колісник Л. В.</i>	Технологія індивідуальної корекційної роботи з агресивними дітьми і підлітками	95
12.	<i>Колісник Л. В.</i> <i>Бондаренко К. Р.</i>	Вплив дельфінотерапії на розвиток та здоров'я сонячних дітей	100
13.	<i>Лісогурська Т. І.</i>	Формування політики раннього втручання, як комплексної система послуг	103
14.	<i>Мельникова О. М.</i>	Медіація як превентивний засіб вирішення конфліктних ситуацій в інклюзивному середовищі закладу освіти	106
15.	<i>Мельник В. Я.</i> <i>Чередник А. А.</i>	Формування соціально-побутових навичок у дітей з розумовою відсталістю	108
16.	<i>Нестройна О. О.</i> <i>Чередник А. А.</i>	Фізична реабілітація дітей з вадами розумового розвитку в умовах інклюзивного навчання	110
17.	<i>Семчук Б. І.</i>	Підготовка майбутніх вихователів дошкільної освіти в сучасному інформаційному суспільстві	113
18.	<i>Чередник А. А.</i>	Підготовки майбутніх учителів-реабілітологів до роботи в умовах інклюзивного навчання учнів з психофізичними порушеннями	116
19.	<i>Чернишова О. В.</i>	Моделювання як метод спільної навчальної діяльності вчителя і дітей з особливими освітніми потребами	118
20.	<i>Шевченко-Запаренко О. С.</i>	Духовна культура як складова сучасної системи виховання студентів університету	121

**Розділ III. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД
НАВЧАННЯ, ВИХОВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ОСІБ З ОСОБЛИВИМИ
ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ В ІНТЕГРОВАНОМУ ТА
ІНКЛЮЗИВНОМУ ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ**

1.	<i>Іщенко Л. В.</i>	Педагогічні умови розвитку творчих здібностей дітей старшого дошкільного віку з вадами мови	123
2.	<i>Бегас Л. Д.</i> <i>Головка А. Ю.</i>	Застосування ритмічної виразності із заїкуватими дітьми молодшого шкільного віку	125

3.	<i>Гинга С. І.</i>	Особливості процесу формування самостійності учнів початкових класів шкіл-інтернатів	127
4.	<i>Головіна І. В.</i>	Особливості проектної діяльності в роботі з молодшими школярами з особливими освітніми потребами	129
5.	<i>Карнаух Л. П.</i>	Особливості формування пізнавальних процесів і самооцінки дітей дошкільного віку із затримкою психічного розвитку	132
6.	<i>Козлова В. А.</i>	Формування моральних стосунків молодших школярів в інклюзивному освітньому просторі	134
7.	<i>Колісник О. В. Лемещук М. А.</i>	Розвиваючі ігри в логопедичній роботі з дошкільниками із загальним недорозвитком мовлення	139
8.	<i>Кравчук Н. П.</i>	Психологічні аспекти виникнення та подолання бар'єрів спілкування	141
9.	<i>Лемещук М. А.</i>	Гра, як основий вид навчальної діяльності дітей з загальним недорозвиненням мовлення	144
10.	<i>Лук'яненко Д. О. Лемещук М. А.</i>	Особливості виховання дітей з порушеннями мовлення у сім'ї	147
11.	<i>Любченко І. І. Мудрак А. А. Шклярук С. М.</i>	Предмет і завдання корекційної педагогіки, та її зв'язок з іншими науками.	150
12.	<i>Малинович Л. М.</i>	Сучасні виклики щодо забезпечення ефективної профорієнтації осіб з порушеннями слуху	152
13.	<i>Музика Л. А.</i>	Профілактика порушень мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку	154
14.	<i>Цехмейстер Г. В. Лемещук М. А.</i>	Особливості ігрової діяльності дошкільників із загальним недорозвитком мовлення	156
15.	<i>Черненко Л.</i>	Роль дрібної моторики рук в розвитку дитини з особливими потребами	158
16.	<i>Черніченко Л. А.</i>	Особливості психологічної готовності у професійній підготовці фахівців	160
17.	<i>Чухнюк О. В.</i>	Сім'я та її вплив на формування особливості дітей дошкільного віку	163
18.	<i>Ясніцька М. В.</i>	Призначення лікувальної фізкультури в житті дітей з порушенням опорно-рухового апарату в умовах інклюзивно-ресурсного центру	164

**Розділ IV. ПЕРЕДОВИЙ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ДОСВІД
НАВЧАННЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ
В УМОВАХ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ
«НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ»**

1.	<i>Малишевська І. А.</i>	Гуманістичні засади професійної співпраці в умовах інклюзивної освіти	167
2.	<i>Авраменко О. О.</i>	Особливості виховного впливу на особистість дітей із синдромом раннього дитячого аутизму	169
3.	<i>Бевзюк М. С.</i>	Визначення педагогічних умов підготовки майбутніх вчителів початкової школи до взаємодії з батьками в умовах інклюзивного навчання	171
4.	<i>Гончаренко А. М. Дятленко Н. М.</i>	Інклюзивні групи закладів дошкільної освіти очима вихователів	174
5.	<i>Дудник Н. А.</i>	Аспекти інклюзивної освіти в закладі дошкільної освіти	178
6.	<i>Журавко Т. В.</i>	Розвиток пізнавальної діяльності дітей із особливими освітніми потребами (дітей із затримкою психічного розвитку), засобами використання нетрадиційних технік малювання	182
7.	<i>Каліневич М. А.</i>	Роль асистента вчителя в педагогічному супроводі дитини з особливими освітніми потребами	184
8.	<i>Куций В. В.</i>	Наукові підходи багатовимірності поняття здоров'я	186
9.	<i>Левицький В. Е.</i>	Окремі аспекти виникнення зв'язку між темпераментом та шкільною адаптацією учнів молодшого шкільного віку	189
10.	<i>Лінейко В. Ф.</i>	Формування мовленевих компетентностей в учнів зі спеціальними потребами на уроках історії	192
11.	<i>Мельник В. Я.</i>	Використання інформаційно-комунікаційних технологій в роботі вчителя-логопеда	194
12.	<i>Портницька Н. Ф. Загурська І. С. Тичина І. М.</i>	Сприймання дітей з особливими освітніми потребами педагогічними працівниками: теоретичний огляд	197

13.	<i>Сендик В. Р.</i>	Фахова консультативна допомога батькам, які виховують дітей з інвалідністю в умовах Нової української школи	201
14.	<i>Смовженко Л. Г.</i>	Основні види контролю при навчанні іноземним мовам у ЗВО	203
15.	<i>Смолянко Ю. М.</i>	Підготовка майбутніх вихователів до роботи в інклюзивному середовищі закладу дошкільної освіти	209
16.	<i>Томчук С. С.</i>	Проблематика інклюзивної освіти в умовах опорного закладу	211
17.	<i>Трофайла Н. Д.</i>	Проблеми інклюзивної освіти в умовах сучасної школи	213
18.	<i>Хрипун Д. М. Антонова А. О.</i>	Формування усного мовлення у дітей з порушеннями слуху у процесі гри	215
19.	<i>Хрипун Д. М. Ляшенко О. Є.</i>	Розвиток мовлення у дітей із загальним недорозвитком мовлення за допомогою казкотерапії	217
20.	<i>Хрипун Д. М. Макарова Л. С.</i>	Використання мнемотехніки у корекційній роботі з дітьми з загальним недорозвитком мовлення	219
21.	<i>Хрипун Д. М. Чеботар О. В.</i>	Особливості корекції мовлення у дітей з тяжкими порушеннями мовлення за допомогою гри	221

10. Про реабілітацію інвалідів в Україні. Закон України від 20.12.2005. N 3235-IV (3235-15). Відомості Верховної Ради. 2006. № 2–3. С. 36–42.
11. Спеціальна педагогіка. Понятійно-термінологічний словник / АПН України. Інститут спеціальної педагогіки. Луганський держ. педагогічний ун-т ім. Тараса Шевченка / В. І. Бондар (голов. ред.). – Луганськ : Альма-матер, 2003. – 436 с.
12. <http://doshkilla.blogspot.com/2012/03/blog-post.html>.

Журавко Т. В.

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

РОЗВИТОК ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ ІЗ ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ (ДІТЕЙ ІЗ ЗАТРИМКОЮ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ), ЗАСОБАМИ ВИКОРИСТАННЯ НЕТРАДИЦІЙНИХ ТЕХНІК МАЛЮВАННЯ

Дошкільне дитинство – період найбільш інтенсивного формування пізнавальної діяльності й особистості в цілому. Якщо інтелектуальний та емоційний потенціал дитини не отримує належного розвитку в дошкільному віці, то згодом його не вдається реалізувати повною мірою. Передусім, це стосується дітей із особливими освітніми потребами, зокрема, дітей із затримкою психічного розвитку (ЗПР).

Видатні педагоги і психологи (Т. А. Власова, Т. Д. Ілляшенко, К. С. Лебединська, В. І. Лубовський, І. Ф. Марковська) відзначають, що у дітей із затримкою психічного розвитку в більшості випадків буває порушене сприйняття, увага, мислення, пам'ять, мовлення. Також спостерігаються відхилення в розвитку рухової сфери, порушення довільної регуляції рухів, недостатня чіткість і координованість мимовільних рухів, труднощі переключення і автоматизації. Найбільш страждає у дітей названої категорії моторика кисті і пальців рук. Дослідженнями вчених (М. Кольцова, Є. Ісеніна, Л. Антакова-Фоміна) був доведений зв'язок інтелектуального розвитку і пальцевої моторики. Рівень розвитку мовлення дітей також залежить від ступеня сформованості тонких рухів рук [1].

Для розвитку рухів руки дітей в масових закладах дошкільної освіти використовують традиційні форми роботи: малювання, ліплення, штриховка, тощо. Зрозуміло, що для навчання дітей із затримкою психічного розвитку ці техніки малювання є складними. Тому в роботі з такими дітками ефективніше буде застосовувати саме нетрадиційні техніки зображення. Користь нетрадиційного малювання полягає в можливості здійснення індивідуального підходу до дітей, врахування їхніх бажань. Також, все незвичне привертає увагу, змушує дивуватися, викликає запитання, тобто пізнавальний інтерес. Діти із ЗПР часто копіюють зразок, наданий їм в традиційній техніці малювання, а нетрадиційні техніки зображення не дозволяють цього зробити, тому що замість зразка педагог показує тільки спосіб дії з нетрадиційними

матеріалами та інструментами. Це підштовхує до розвитку уяви, творчості, самостійності, ініціативи, прояву індивідуальності. Нетрадиційне малювання потребує точного дотримання послідовності дій. Відповідно, діти вчать планувати процес зображення. Робота з нетрадиційними техніками зображення стимулює позитивну мотивацію зображувальної діяльності, викликає радісний настрій у дітей, знімає страх не впоратися з процесом малювання [5].

Мистецтво відкриває нам чудовий світ почуттів людини, яка може в фарбах, лініях, кольорах поділитися своїми переживаннями, відчуттями, хвилюванням від побаченого, почутого, пережитого в реальному світі, в реальному житті. І саме нетрадиційні техніки малювання дають поштовх до розвитку дитячого інтелекту, активізують творчу активність дітей, вчать мислити нестандартно.

Багато вчених розглядають творчість, як вроджену властивість людини, яка проявляється за сприятливих умов. І якщо почати вчасно і ефективно її розвивати, людина в майбутньому обов'язково досягне успіху.

Пізнання дитиною себе і навколишнього світу відбувається через почуття. Тому так важливо навчити малюка бачити, чути, відчувати цей світ, сприймати його як диво. Вдивлятися, вслухатися, спостерігати, помічати, вникати, – ось ті уміння, які допомагають по-справжньому зрозуміти, заглибитись у світ мистецтва. Зустрічі з мистецтвом створюють у дітей відповідний настрій, збуджують уяву і фантазію, викликаючи бажання наступних зустрічей і виявлення власної творчості. Відтворити свої почуття і враження спонукають дитину взятися за пензель або олівець [4].

Доведено, що нетрадиційні техніки малювання сприяють розвитку мовлення дітей, формують у них уяву, приносять дітям яскраві емоційні враження і розкривають можливість використання знайомих предметів, як художніх матеріалів. Як правило, заняття в закладі дошкільної освіти найчастіше зводяться до стандартного набору образотворчих матеріалів і традиційних способів передачі отриманої інформації. Такий підхід не може у повній мірі стимулювати інтерес до образотворчої діяльності. На жаль, не всі педагоги усвідомлюють значущість проблеми розвитку творчої особистості дитини із ЗПР, не володіють прийомами використання нетрадиційних технік малювання. Завдання педагога – навчити дітей маніпулювати різноманітними за властивостями матеріалами, використовувати нетрадиційні способи зображення та поєднувати нетрадиційні та традиційні техніки малювання, сприяти формуванню у дітей практичних умінь і навичок малювання.

Мотивація успішності при використанні нетрадиційних технік зберігається завдяки особливостям їх використання: швидкість, відносна простота отримання силуетів або деталей потрібної форми, їх наближеність до існуючих форм і фактур і, нарешті, новизна способу як фактор утримання уваги [2].

Розробляючи заняття з образотворчої діяльності, слід враховувати методичні рекомендації до проведення занять та характерні особливості дітей із ЗПР. Це сприятиме більш результативному навчанню та розвитку дітей. А

саме: використання пальчикових вправ та ігор, включення у заняття дихальних і релаксаційних вправ, обов'язкове використання музичного супроводу, художнього слова.

У дітей із затримкою психічного розвитку порушена дрібна та загальна моторика рук, слаборозвинена зорово-моторна координація, недостатньо розвинене вміння орієнтуватися на площині, знижений рівень мовленнєвої активності. Дітям складно виконувати завдання за зразком [3].

Використання нетрадиційних технік малювання дало позитивний результат у роботі з дітьми із ЗПР і сприяло вивченню фізичних і експресивних можливостей образотворчих матеріалів, експериментуванню з кольором та поєднанню різних матеріалів. Використання даних технік дає змогу тренувати посидючість, наполегливість, корегувати гіперактивну поведінку та такі особливості психічного розвитку дітей із ЗПР як: емоційна депривація, підвищена тривожність, страхи, низька самооцінка. Сприяє розвитку спеціальних умінь і навичок, виховує активну, цілеспрямовану людину. Таке малювання не втомлює дошкільнят, у них зберігається висока активність, працездатність протягом усього часу, відведеного на виконання завдання.

Список використаних джерел:

1. Власова Т. А. Дети с задержкой психического развития. М.: Просвещение, 1984. С. 45.
2. Гайдак Н. Ниточка – художниця. Джміль 2005. №1 С. 8–9
3. Горошко Н. А. Зображувальна діяльність у дошкільних навчальних закладах. Х.: Ранок, 2007. С. 50.
4. Гріньова О. Елементи ізотерапії в роботі з дошкільниками. Практичний психолог. 2016. №11. С. 27–32.
5. Ликова І. О. Образотворча діяльність в дитячому садку. Х.: Ранок, 2007. С. 23.

Каліневич М.А.

КЗО «Миролюбівська ЗШ І-ІІІ ступенів Раївської сільської ради»

Синельниківський район, Дніпропетровська область

РОЛЬ АСИСТЕНТА ВЧИТЕЛЯ В ПЕДАГОГІЧНОМУ СУПРОВОДІ ДИТИНИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

Головною метою інклюзивного навчання і виховання є створення умов для особистісного розвитку, творчої самореалізації та утвердження людської гідності дітей з особливими потребами.

Інклюзивна освіта надає можливість кожній дитині право на самореалізацію, соціалізацію в природному середовищі, розкриття природних здібностей, отримання необхідної допомоги та підтримки з боку однолітків, педагогічного колективу школи та відповідних спеціалістів. Це можливе за умови правильно і відповідно адаптованого освітнього середовища.